

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

ความท้าทายในการจัดการการย้ายถิ่นฐานในยุคโลกาภิวัตน์ :

กรณีศึกษาจีนอพยพใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย

Challenges in managing the globalization of migration; new

Chinese migrants in Chiang Mai and Chiang Rai

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวริน เลิศภูษิต

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยวิทยาลัยสหวิทยาการ

ประเภททุนวิจัยเดี่ยว ประจำปีงบประมาณ 2563

พ.ศ. 2564

บทคัดย่อ

ความท้าทายในการจัดการการย้ายถิ่นฐานในยุคโลกาภิวัตน์: กรณีศึกษาจีนอพยพใหม่ในจังหวัด
เชียงใหม่และเชียงราย

คำสำคัญ: (ภาษาไทย) จีนอพยพใหม่ เชียงราย เชียงใหม่ แรงงานอพยพ การตั้งถิ่นฐาน

กระแสการอพยพของชาวจีนใหม่เป็นคลื่นการอพยพที่กระจายตัวและขยายพื้นที่ไปทั่วโลก และมีจำนวนชาวจีนอพยพที่เห็นได้ชัดเจนในประเทศตลอดเส้นทาง BRI ประเทศไทยเองก็เป็นหนึ่งในพื้นที่ปลายทางของชาวจีนอพยพ อันเป็นรูปแบบการเคลื่อนย้ายจากประเทศได้ไปประเทศได้ (ประเทศกำลังพัฒนาไปประเทศกำลังพัฒนา) ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองของระบบโลกในปัจจุบัน งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อนำเสนอการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนใหม่ในเชียงใหม่และเชียงราย รวมถึงศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อพื้นที่ดังกล่าว โดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีการใช้เครื่องมือวิจัยที่หลากหลายตั้งแต่การกระจายแบบสอบถามไปยังกลุ่มชาวจีนอพยพใหม่ในสองพื้นที่ การสัมภาษณ์ชาวจีนใหม่จำนวน 20 รายและกลุ่มคนที่ท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องอีก 12 ราย ผลการศึกษาพบว่ามีชาวจีนใหม่สองกลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มแสวงหาโอกาส ทั้งโอกาสในทางเศรษฐกิจและสังคม ชาวจีนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มอพยพแบบดั้งเดิมและมีจำนวนมาก ได้แก่ กลุ่มครูสอนภาษา ล่าม พนักงานวิชาชีพต่างๆและนักธุรกิจ ในขณะที่กลุ่มที่สองคือกลุ่มแสวงหาด้านทุน คือกลุ่มคนอพยพที่อาศัยความได้เปรียบจากค่าครองชีพที่ต่ำกว่าของเมืองเล็กอย่างเชียงใหม่ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มอพยพรูปแบบใหม่ที่เริ่มขยายตัวมากขึ้นทั่วโลก สถานะของกลุ่มแสวงหาด้านทุน ได้แก่ กลุ่มเกษียณอายุ แรงงานดิจิทัล และนักแปลอิสระที่มีรายได้จากต่างประเทศ อีกประเภทคือผู้ปกครองที่ติดตามและพาลูกบุตรมาเรียนโรงเรียนนานาชาติ ทั้งนี้ชาวจีนใหม่ทั้งสองกลุ่มเลือกเชียงใหม่เป็นจุดหมายปลายทาง เนื่องจากความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม การรับรู้ทางสังคม และค่าครองชีพที่ต่ำ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สอดคล้องกับรูปแบบการอพยพได้-ได้ที่ปัจจัยด้านสังคมมีผลต่อการตัดสินใจอพยพและตั้งถิ่นฐานไม่ต่างจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลกระทบจากการที่ชาวจีนอพยพใหม่เข้ามาตั้งถิ่นฐานต่อชุมชนคนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย มีทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ในแง่บวกคือการที่ชาวจีนเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ทำให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นได้รับการกระตุ้นมากขึ้น เศรษฐกิจมีการหมุนเวียนจากการใช้สอยและบริโภคของชาวจีน ส่วนที่สองนักลงทุนจีนมีการนำเข้าเครื่องจักรและเทคโนโลยี

ใหม่เข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต อีกทั้งนักธุรกิจจีนยังมีผลอย่างมากต่อการทำการตลาดในประเทศจีน ในทางสังคมชาวจีนใหม่ที่เข้ามาศึกษาในไทยยังมีส่วนผลักดันให้ภาคการศึกษาของไทยทั้งในระบบนานาชาติและอุดมศึกษาต้องพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น ในส่วนผลกระทบด้านลบที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่โดยตรง คือ การแย่งงานกับคนท้องถิ่นในตำแหน่งงานบางตำแหน่งและการแข่งขันทางธุรกิจ เนื่องจากชาวจีนใหม่สามารถเข้าถึงตลาดคนจีนได้มากกว่าคนไทยที่ต่างภาษาและต่างวัฒนธรรม สองคือค่าครองชีพในเชียงใหม่และเชียงรายสูงขึ้นเห็นได้ชัดจากราคาส่งหาปริมาณที่เพิ่มขึ้นตามความต้องการซื้อของชาวจีน ผลทางลบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในระยะยาวคือการเพิ่มขึ้นของกลุ่มแสวงหาต้นทุนอาจทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมและชนชั้นทางสังคมเนื่องจากชาวจีนมีรายได้สูงกว่าคนท้องถิ่นแต่ในขณะที่เดียวกันก็เข้ามาแสวงหาสาธารณูปโภคสาธารณะ อาทิ สถานพยาบาล ระบบขนส่งสาธารณะ สถานศึกษาและอื่นๆ และด้วยความได้เปรียบด้านรายได้จะส่งผลให้ชาวจีนเข้าถึงสินค้าสาธารณะเหล่านั้นได้มากกว่าคนไทยในพื้นที่ ความเหลื่อมล้ำเช่นนี้อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติได้ซึ่งเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นในประเทศที่รับกลุ่มอพยพแสวงหาต้นทุน เหตุนี้รัฐบาลไทยจึงต้องมีมาตรการที่รัดกุมและชัดเจนในการคุ้มครองผู้ประกอบการท้องถิ่น รวมทั้งประชาชนในพื้นที่โดยใช้ระเบียบกฎหมายเป็นกลไกสำคัญ ได้แก่ ข้อกำหนดการร่วมลงทุน การกำหนดเกณฑ์ภาษีเพื่อชดเชยงบประมาณด้านการจัดการสินค้าสาธารณะ เป็นต้น

Abstract

South-South Migration in globalization: Social Escalating and Geoarbitrage among Chinese Migrants in Chiangmai and Chiang Rai, Thailand

Keywords: New Chinese Migrant, Chiang Mai, Chiang Rai, Mobile workers, community formation

Current migratory flows from China are increasing worldwide, particularly, throughout BRI routes. Migrants from China, south country, to other south countries represent a global transforming political economy in many dimensions. This article aims to illustrate the settlement perspectives on transborder mobility among new Chinese migrants in Chiang Mai, Thailand. The finding draws on research results from mix-method tools; collecting questionnaires, conducting in-depth interviews and observing. The research finds two specific characters of new Chinese in Chiang Mai. The first group immigrates in pursuit of social escalating and economic attractive. Most new Chinese sojourners in Chiangmai are categorized in this set such as language teacher, interpreter, semi to high-skilled worker and investor. The second group is to be called geoarbitrage or those who gain advantages from the lower cost of living in a smaller town like Chiang Mai. Their status is retirement, digital workforce and freelancer who earn their income abroad. Another type of geoarbitrage is parents who accommodate their international school's students. Both groups of Chinese migrants decide Chiang Mai as their destination from geography proximity, cultural linkage, social perception, and low cost of living. These rationales and behaviors affirm the differences of South-North and South-South migration that the latter pattern is more associated with social factors than economic factors.

The escalating number of New Chinese migrant in Chiang Mai and Chiang Rai obviously impact local community in various aspects, economic and social impacts. In terms of positive economic impacts, the emerging of new Chinese firstly boost local economy from their consumptions. Second, Chinese investors import new technology machines and, in the meantime, expand market share in China. Negative impacts are mentioned from local people as new migrants somehow compete with local workforces in some job positions and business sectors. Their benefits

in approaching Chinese markets are, in controversial, gain advantages over Thai entrepreneurs. Furthermore, their presences stipulate the uprising cost of living in those provinces. Social and cultural impacts can be introduced in two phrases. Currently, the mixture of diverse cultures from various countries in Chiang Mai create international environment in the city. However, the increasing of geoarbitrage people might cause the change in social structure in long term. With higher income, the newcomers might take more proportions in public goods such as hospitals, public transportations, education and so on. The inequality among nationalities might finally cause social conflict between different ethnics. The concise government measures in protecting residents and local entrepreneurs are the significant mechanism such as regulations on joint investing, re-legislating revenue from foreigners to compensate public goods' consumptions.